

Voor een transparante, toekomstbestendige organisatie van warmtenetten

Mogelijkheden binnen bestaande regelgeving en voor toekomstige inrichting

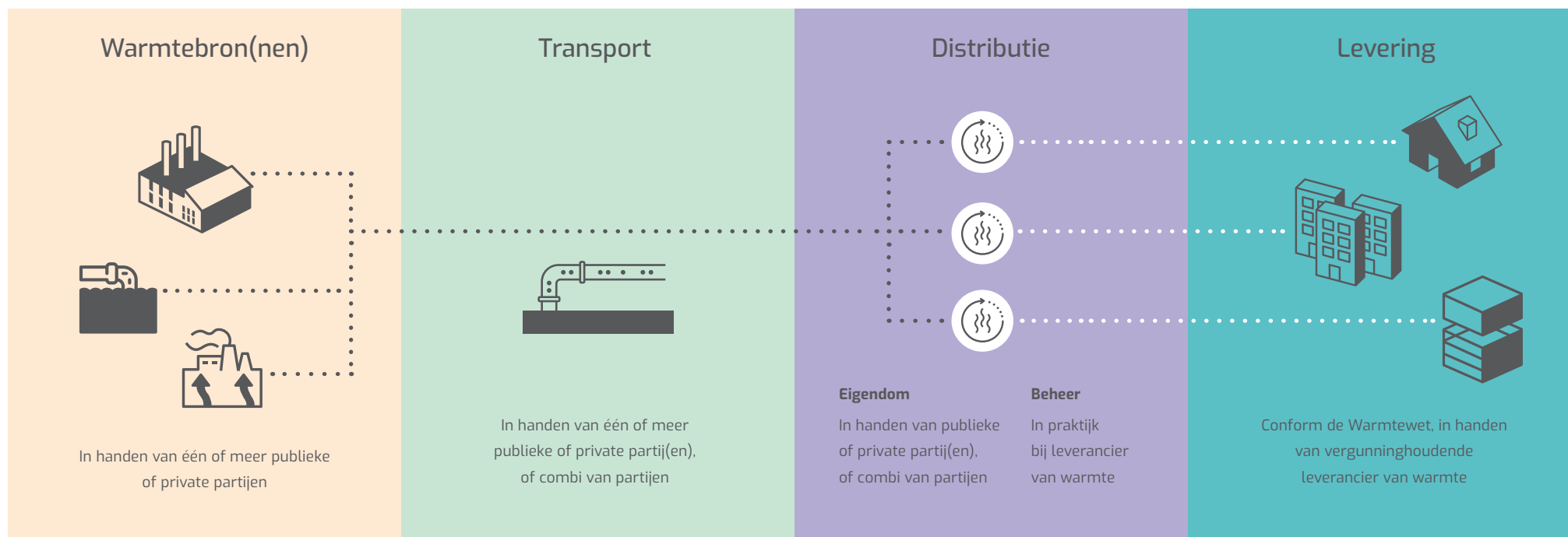
Voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving zijn er verschillende mogelijkheden als alternatief voor aardgas. Die opties zijn nu elektrisch verwarmen, met bijvoorbeeld een (hybride) warmtepomp, verwarmen met duurzaam gas of verwarmen met aansluiting op een collectief warmtenet.

Gemeenten hebben de regie op dit keuzeproces. Als die keuze valt op een warmtenet, dan zijn er —binnen de huidige wet- en regelgeving— diverse mogelijkheden voor het organiseren van een warmtenet.

Daarover gaat dit factsheet:

Als eenmaal voor een warmtenet is gekozen: wat zijn dan de mogelijkheden voor het organiseren van dat net? Wat kan er allemaal binnen de huidige wet- en regelgeving?

Daarvoor zoomen eerst in op de verschillende rollen en verantwoordelijkheden, zoals ook weergegeven in de infographic.

De warmtebron(nen)

de bron waarmee het warmtenet wordt gevoed. Er bestaan verschillende soorten bronnen; bijvoorbeeld restwarmte van afvalverbranding, elektriciteitsproductie, datacentra of industrie, maar ook nog aardgas. Ook komen er steeds meer duurzame bronnen, zoals aardwarmte of aquathermie. Eén net kan ook door meerdere (duurzame) warmtebronnen worden gevoed, die in handen van één partij of meer partijen kunnen zijn.

De leverancier

is de vergunninghouder voor het leveren van warmte volgens de huidige Warmtewet en daarmee de verantwoordelijke voor de betrouwbare levering van warmte. Er bestaan diverse soorten leveranciers. Het kan gaan om een publieke partij (zoals een gemeente zelf) of een bedrijf in publieke handen (zoals WarmteStad Groningen of de HVC Groep). Of om private partijen die alleen warmte leveren (zoals Ennatuurlijk of Eteck), of om energiebedrijven die ook warmte leveren (zoals Vattenfall en Eneco). Het kan ook gaan om publiek-private combinaties.

Het warmtenet

strikt genomen alleen het geheel van leidingen, de bijbehorende installaties en de overige hulpmiddelen voor transport van het warme water, van warmtebron naar gebruiker. Binnen dit net kan nog onderscheid worden gemaakt tussen het transportnet –het deel van het net waarop geen eindverbruikers zijn aangesloten– en het distributienet, waarop de eindverbruikers zijn aangesloten. Beide kunnen in eigendom zijn van één of meer partijen. Het operationeel beheer van het distributienet ligt in de praktijk bij de leverancier, omdat dit een optimale werking van het warmtesysteem garandeert.

Voorbeelden van huidige organisatievormen

Rol gemeenten	Voorbeeld
Geen formele rol	Ypenburg leverancier Eneco is eigenaar van de warmtebron en het warmtenet.
Aandeelhouder van transport- en / of distributienet	Westland netwerkbedrijf Capturam en leverancier HVC Groep leggen samen een warmtenet aan. HVC Groep beheert het net en is leverancier.
Aandeelhouder in een leverancier van warmte	Nijmegen afvalverbrander ARN levert warmte aan leverancier Vattenfall, via het transportnet van netwerkbedrijf Firan ¹ en het distributienet van Vattenfall.
Enig aandeelhouder in een leverancier van warmte	Hengelo gemeente is samen met Firan aandeelhouder van het transportnet en samen met leverancier Ennatuurlijk aandeelhouder van distributienet.
	Zaandam Bio Forte levert warmte aan leverancier ENGIE, via het net van ENGIE, Bio Forte en Warmtenetwerk Zaanstad (samenwerkingsverband van de gemeente Zaanstad, netwerkbedrijf Firan en Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland).
	Amsterdam leverancier Westpoort Warmte is een joint venture van het gemeentelijke bedrijf AEB en Vattenfall.
	Stadsverwarming Purmerend, Warmtestad Groningen eigenaar van warmtebronnen en het warmtenet; exploiteren de warmteketen en zijn leverancier.

¹ Firan is een 100% dochter van Alliander, publieke aandeelhouders. Dus indirect kan een gemeente zo wel een rol hebben.

Open en transparant proces

Gemeenten kunnen bij een warmtenet dus kiezen voor diverse organisatievormen en hebben de mogelijkheid hier zelf in meer of mindere mate bij betrokken te zijn. De voorkeursvorm is onder meer afhankelijk van de mate van zeggenschap die men wil en hangt ook samen met de investerings- en exploitatierisico's die gemeenten kunnen of willen aangaan.

Voorop moet staan dat er sprake moet zijn van een transparant selectieproces van partijen die betrokken zijn bij het integrale warmtesysteem, of bij delen van het systeem.

Voorwaarden voor zo'n transparant proces zijn in ieder geval:

- Een marktconsultatie
- Zicht op heldere criteria voor selectie van partijen
- Toetsing van die criteria aan de principes van objectiviteit, non-discriminatie en een gelijk speelveld.

Een ordelijk en transparant proces, met betrokkenheid van de markt, waarborgt dat gemeenten uitkomen bij het duurzame warmtenet dat:

- Het best past in de lokale situatie en bij het gekozen geografische gebied;
- Ook een combinatie van bebouwing met rendabele en onrendabele aansluitingen in een wijk mogelijk maakt;
- Rekening houdt met win-wins, zoals de herinrichting van een wijk of de gelijktijdige aanleg van andere infrastructuur zoals riolering;
- De optimale maatschappelijke kosten-batenverhouding kent;
- De markt betreft en consumenten een opt-out biedt (dus consumenten niet verplicht om op het warmtenet aan te sluiten);
- Kan rekenen op draagvlak bij de gebruikers;
- Participatie van bewoners en energiecoöperaties mogelijk maakt.

Toekomstige ontwikkelingen voor warmtenetten

Om het draagvlak bij de klant voor lokale warmtenetten verder te versterken, zullen innovatieve ontwikkelingen noodzakelijk zijn. Deze zullen gericht zijn op het faciliteren van het duurzame warmtenet van de toekomst, met aandacht voor:

- verdere groei van duurzame en energie-efficiënte warmtebronnen;
- open netten aan de bronnenzijde, waarvoor per 1 juli 2019 uitgebreidere spelregels zijn opgenomen in de Warmtewet (het zogenoemde *'third party access'*);
- toekomstbestendige tariefregulering voor gebruikers van het warmtenet;
- meer productdifferentiatie in het aanbod aan de klant (bijvoorbeeld duurzame warmte, andere tariefvormen);
- non-discriminatoire toegang en gebruik van transportleidingen;

- vergroten van marktwerking en concurrentie om het net;
- opt-out voor klanten, zodat klanten niet voor onbepaalde duur verplicht warmte moeten afnemen via het warmtenet;
- bij voldoende omvang van toekomstige warmtenetten, een verkenning van de haalbaarheid van meer leveranciers op een warmtenet.

Deze zaken zullen in de komende herziening van de Warmtewet mogelijk aan de orde komen. Maar gemeenten hoeven deze ontwikkelingen dus niet af te wachten. Ook nu al zijn er volop mogelijkheden voor het organiseren van warmtenetten.